

Wstęp

Prace badawczo-rozwojowe i wdrożeniowe realizowane przez środowisko naukowe stanowią podstawę rozwoju zastosowań wiedzy dla nauki, edukacji i, ogólnie, społeczeństwa informacyjnego, jednakże prowadzenie prac w obszarze wielu dziedzin naukowych nie byłoby możliwe bez odpowiedniej infrastruktury informatycznej. Wzrost stopnia wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych wymaga natomiast wiedzy o charakterze zarówno technicznym, jak i społecznym.

Rola, oczekiwania oraz stopień przygotowania do korzystania z nowoczesnych technologii użytkowników, do których kierowana jest oferta usługowa bibliotek, spowodowały, że uruchomiony został proces analizy skuteczności stosowanych przez nie narzędzi świadczenia usług bibliotecznych. Do tej pory podstawowym składnikiem tych usług były zazwyczaj zintegrowane systemy biblioteczne ILS (ang. *Integrated Library Systems*), ale obecna generacja tych systemów to już platformy usług bibliotecznych (ang. *Library Services Platforms*) – termin wprowadzony przez Marshalla Breedinga¹. Racjonalne wykorzystanie zewnętrznych i wewnętrznych zasobów wiedzy wymaga zastosowania w systemie zarządzania wiedzą cyfrowych platform bibliotecznych, które dostarczają wielu funkcjonalności, zwiększając efektywność procesu zarządzania wiedzą.

Niniejsza publikacja stanowi efekt konferencji zrealizowanej w ramach projektu „**Budowa wirtualnej infrastruktury informatycznej dla regionalnej zintegrowanej naukowo-technicznej bazy wiedzy BAWINATECH w Gliwicach**” nr UDA-RPŚL.01.03.02-00-042/12, współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007–2013. Przedmiotem projektu była inwestycja w infrastrukturę informatyczną Biblioteki Głównej Politechniki Śląskiej w Gliwicach, obejmująca wdrożenie najnowocześniejszego systemu wyszukiwania, pozyskiwania, gromadzenia i rozpowszechniania informacji naukowo-technicznych, opartego na najnowszych współcześnie stosowanych technologiach informatycznych.

Stworzenie zaawansowanej bazy wiedzy **BAWINATECH** (rozwińcie akronimu: **BA**za **WI**edzy **NA**ukowo-**TECH**nicznej), dzięki której udostępnione zostaną bazy: literatury naukowo-technicznej, ekspertów, specjalistycznej aparatury naukowo-technicznej, nowych technologii i projektów badawczych realizowanych przez Politechnikę Śląską, a także inne instytucje naukowe działające w regionie, miało na celu rozpowszechnianie wiedzy i dyfuzję technologii w otoczeniu naukowym i gospodarczym oraz transfer i komercjalizację wiedzy w regionie śląskim.

Istotnym celem zrealizowanej konferencji „Systemy biblioteczne nowej generacji • Platformy usług” w ramach założenia „BAWINATECH pomostem do wiedzy” była zatem dyskusja nad koniecznością i możliwościami wykorzystania w polskich bibliotekach systemów bibliotecznych następnej generacji, udostępnianych w modelu SaaS, nazywanych platformami usług bibliotecznych.

¹ Organizacje tworzące i udostępniające te produkty używają różnych określeń: „rozwiązania do zarządzania WWW”, „jednolite systemy zarządzania” czy „wspomniane platformy usług”. Znane rozwiązania, które można wymienić, to: WorldShare™ Management Services oferowany przez OCLC®, Alma – Ex Libris, Sierra – Innovative Interfaces, Intota™ – Serials Solutions®, Open Library Environment (OLE) – Kuali® oraz Open Skies – VTLS.

Konferencja była okazją do wymiany poglądów na temat możliwości tworzenia przez biblioteki wspólnej infrastruktury w celu profesjonalnego udostępniania zasobów i usług w możliwie największym dopuszczalnym zakresie. Istotnym elementem rozważań były również determinanty doboru narzędzi w ramach nowych technologii wykorzystywanych obecnie w bibliotekach, ponieważ odchodzenie systemów bibliotecznych od modelu klient-serwer do modelu *cloud computing* wiąże się, jak w każdym przypadku wdrażania nowych rozwiązań, zarówno z entuzjazmem, jak i wątpliwościami. Wiele uwagi poświęcono także repozytoriom, kolekcjom cyfrowym, platformom zarządzania digitalizacją i archiwizacją oraz kompleksowym bazom wiedzy, które powinny stanowić istotny element usług bibliotecznych.

Treść publikacji podzielono na trzy rozdziały, zgodnie z układem sesji konferencyjnych.

W rozdziale I ***Systemy biblioteczne wspomagające zarządzanie wiedzą. Konceptje i rozwiązania*** przybliżono pojęcia cyfrowych platform bibliotecznych jako instrumentu zarządzania wiedzą w organizacji oraz Biblioteki Cyfrowej jako platformy usług uczelnianych, wskazując jednocześnie istotę tworzenia Uczelnianych Baz Wiedzy nowej generacji.

Rozdział II ***Współczesne technologie informacyjne. Idee i konceptje*** porusza zagadnienia systemu bibliotecznego jako powszechnej usługi sieciowej i bazy danych, zwracając także uwagę na bezpieczeństwo systemów informacyjnych pracujących w modelu SaaS. Nowatorskie spojrzenie na ewolucyjnie modyfikowalną infrastrukturę chmury obliczeniowej – pierwszą ukierunkowaną na działalność architekturę centrum danych – to kolejne istotne zagadnienie tego rozdziału. Wskazano również tendencje w rozwoju systemów bibliotecznych na przykładzie wdrożenia systemu „Symphony”.

Kolejny, rozdział III ***Odbiorca usług bibliotecznych. Kompetencje i wymagania*** zwraca szczególną uwagę na znaczenie biblioteki akademickiej jako elementu środowiska informacyjnego oraz na oczekiwane tendencje i prognozy w zakresie usług edukacyjnych bibliotek. Doświadczenia autorów pozwoliły także na sformułowanie wniosków w zakresie znaczenia Polskiej Bibliografii Naukowej jako centralnego źródła informacji o dorobku piśmienniczym polskich naukowców, przeprowadzenie rozważań o roli bibliotekarza w społeczeństwie wiedzy, strategiach wyszukiwawczych użytkowników, zawartości treściowej wybranych czasopism na temat systemów bibliotecznych w latach 2010–2015 oraz gotowości bibliotek akademickich do spełniania oczekiwań użytkowników z niepełnosprawnością.

Wyrażam przekonanie, że każdy rozdział może stanowić zarówno punkt odniesienia, jak i inspirację do kolejnych rozważań. Zamierzeniem autorów było dostarczenie przykładów, uzasadnień oraz wzorców postępowania w ramach zagadnień będących przedmiotem bieżącej dyskusji w środowisku.

dr Monika Odlanicka-Poczobutt